

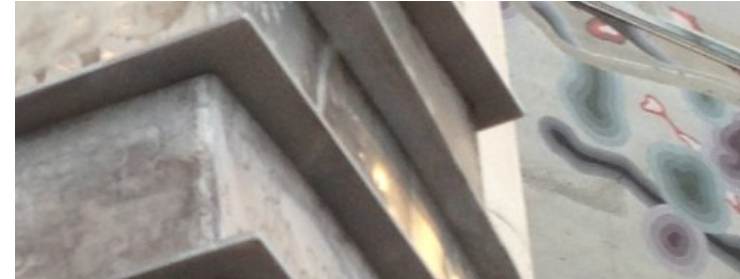

ARKIVVERKET
RIKSARKIVET

Samdok

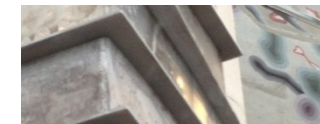
samla samfunnsdokumentasjon

Om privatarkiv i samdokprosjektet

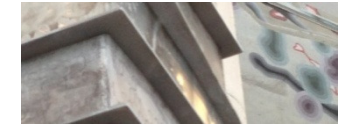
DELPROSJEKT
Privatarkiv

Ellen Røsjø
31.03.2014

Samla samfunnsdokumentasjon (SAMDOK) – St. meld. 7 (2012 – 2013) Arkiv

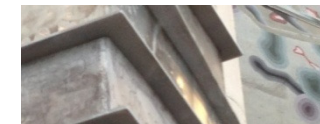
- ”Det overordna målet for arkivpolitikken er å **sikre arkiv** som har stor kulturell verdi eller forskingsverdi, eller som inneheld rettsleg dokumentasjon eller viktig forvaltningsdokumentasjon, slik at arkiva blir tekne vare på og gjorde tilgjengeleg for ettertida.
- Målet gjeld uavhengig av om arkiva er skapte av statlege, fylkeskommunale eller kommunale organ, av private bedrifter, organisasjonar eller privatpersonar. Målet skal medverke til ein samla samfunnsdokumentasjon. I dette ligg at **ein skal ta vare på og tilgjengeleggjere bevaringsverdige arkiv frå alle samfunnssektorar, slik at dei samla kan dokumentere samfunnet og samfunnsutviklinga på ein fullgod måte.**
- Arkiva frå statleg, kommunal og privat sektor viser samfunnet frå ulike vinklar og ståstader, og **dei utfyller kvarandre** som kjelder til eit **heilskapleg bilete**. Som direkte spor etter dei handlingane og hendingane som har gått føre seg, dokumenterer arkiva ei rekkje aktivitetar og prosessar som er sentrale element i samfunnsutviklinga.”

“The critical act by archivists”

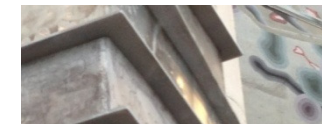
- appraisal: bevaringsvurdering

- Terry Cook: “Appraisal is the critical act by archivists. Helen Samuels and Richard Cox have called it **the archivist’s “first responsibility”**, upon which everything else depends. As archivists appraise records, they are determining what the future will know about its past: who will have a continuing voice and who will be silenced. Archivists thereby co-create the archive.”
 - (Cook, Terry (Ed.): Controlling the Past. Documenting Society and Institutions. Essays in Honor of Helen Willa Samuels. SAA 2011)

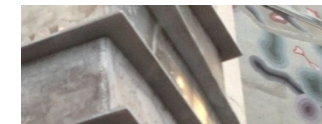
Privatarkiv

- ”Departementet legg til grunn at Riksarkivaren med utgangspunkt i ansvaret han er tildelt etter arkivlova, konkretiserer nivået for bevaring av privatarkiv i Noreg. Konkretiseringa av nivået bør skje i samspel med andre viktige aktørar på arkivområdet, både organisasjonar og institusjonar.” - **utredning**
- ”På dette grunnlaget bør Riksarkivaren utarbeide ein ny strategi for privatarkivarbeidet i Noreg. Strategien bør basere seg på eit breitt samarbeid over heile arkivområdet – inkludert å utnytte dei vilkåra som ligg føre for eit samspel med aktørar i privat sektor.” – **ny strategi**

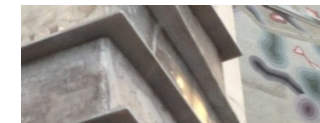
”i et nært samspill med andre aktører på området”

- **Strategigruppe** 8 stk. med representasjon fra LLP, NA, KS, KAI, Kulturrådet, SAS, RA
- **Ressursinstitusjoner** vi kan spille på:
 - De fylkeskoordinerende institusjonene (SAO, Akershus fylkesmuseum, Oslo byarkiv, SAH, Vestfoldarkivet, SAK, AAKS, SAKr, SAS, Fylkesarkivet i Hordaland, Fylkesarkivet i Sogn og Fjordane, IKA Møre og Romsdal, IKA Trøndelag, Arkiv i Nordland, SATr, Finnmark fylkesbibliotek) og Opplandsarkivet Maihaugen, LAB (Lokalhistorisk arkiv Bergen), Samisk arkiv.....

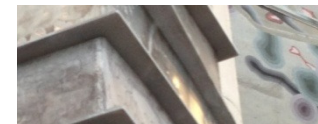
Strategigruppe Kommunale arkiv

- ”Arkivverket skal bruke eit breitt spekter av verkemiddel i ein målretta aktivitet for **at arkivarbeidet i kommunar og fylkeskommunar skal oppfylle reglane i arkivlova og arkivforskriftene**. I dette arbeidet må det leggjast vekt på eit nært samspel og samarbeid med dei arkivfaglege miljøa og institusjonane som er etablerte i kommunal sektor.”
- ”**Massedigitalisering** ... Også her kan det vere aktuelt å etablere meir eller mindre sentraliserte løysingar, **eventuelt i eit samarbeid** mellom statleg og kommunal sektor.”

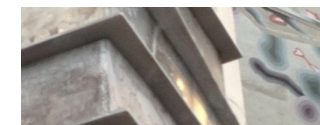
Strategigruppe Arkiv i e-forvaltning

- **Felles utfordring** – digitalt skapt materiale
- ”Her blir det profesjonelle arkivmiljøet verda over utfordra på eit heilt grunnleggjande plan. Korleis skal ein definere arkiv på ein fagleg underbygd og på same tid operasjonell måte, og **kva for metodar skal ein bruke til å fange opp og bevare digital dokumentasjon over tid i autentisk og tilgjengeleg form?**”
- ”I den samanhengen er det avgjerande korleis arkiva blir til, dvs. kva som blir fanga opp og lagra, og korleis materialet blir lagra og handtert i den første fasen.”
- ”**Arkivskapinga er derfor ein sentral del av heilskapsbiletet**, ettersom arkivskaping er grunnlaget for seinare bruk av arkivmaterialet. Dette gjeld både som del av den samla samfunnsdokumentasjonen i den fasen der bruken er mest aktiv, og som grunnlagsarbeid for all seinare bruk av arkivmaterialet.”

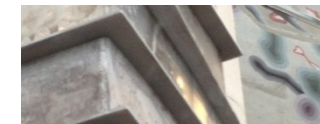
Arbeid og arbeidsform

- Strategigruppe privatarkiv
- Arbeidsgrupper - utarbeide delutredninger på:
 - Bevaringsplaner
 - Bedriftsarkiv
 - Elektroniske privatarkiv – vil koordineres med delprosjekt Arkiv i e-forvaltning
- Blogg

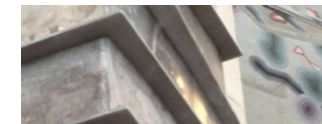
Bevaringsplaner

- Arbeidsgruppa skal utarbeide utkast til en **felles metodikk for bestandsanalyse og for samfunnsanalyse** som bør inngå i videre arbeid med **bevaringsplaner** på ulike nivåer og områder.
- Formålet er å sikre bevaring av et best mulig utvalg også av privatarkiv som kan gjenspeile samfunnet og samfunnsutviklingen på en god måte. Det bør lages geografiske (kommune, fylke, Norge) og enkelte sektormessige bevaringsplaner for privatarkivfeltet (nå fins egne institusjoner med bevaringspolitikk for arbeiderbevegelse, kristen misjon og det samiske). Til sammen vil disse danne et rammeverk for Norge som helhet.
- Skal motvirke at bevaringsarbeidet skjer tilfeldig, og forhindre at arkiver etter viktig virksomhet blir oversett.
- Felles metodikk i arbeidet - et viktig verktøy for å sikre helhetlig samfunnsdokumentasjon.

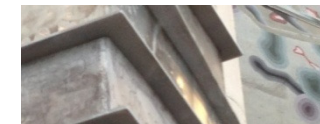
Bevaringsplaner

- Bevaringsplaner skal bygge på etablerte hovedlinjer og prinsipper for den enkelte institusjons bevaringsarbeid, slik de er nedfelt i institusjonens **bevaringspolitikk**. De skal også bygge på **samarbeidsavtaler og samhandlingsplaner** mellom institusjoner **lokalt, regionalt og nasjonalt**.
- En bevaringsplan vil legge til rette for en bedre disponering av tilgjengelige ressurser.
- Bevaringsplanene må ta utgangspunkt i bestandsanalysen av de arkivene som allerede er bevart i institusjonene.
- En bevaringsplan må være levende og justeres i takt med terrenget, ny forskning og undersøkelser.

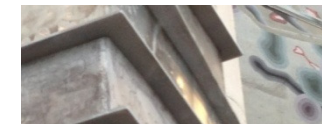
Oppgaver arbeidsgruppe bevaringsplan

- Metodikk for **bestandsanalyse** legges fram i løpet av første halvår 2014. Bestandsanalyseverktøy lages som uttrekk fra Asta og arkivportalen.
- Det avholdes en "workshop-samling" ca. juni 2014.
- Metodikk for **samfunnsanalyse og bevaringsplan** legges fram i løpet av annet halvår 2014. Det avholdes en "workshop-samling" ca. nov. 2014.
- Det velges ut to fylker for utprøving av denne metoden i et pilotprosjekt (Fylkene velges ut av Riksarkivaren i samråd med Norsk Kulturråd).

Arbeidsgruppe bedriftsarkiv

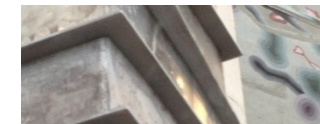
- **Statusrapport** for arbeidet med bedriftsarkiv. I samarbeid med gruppa som utvikler metodikk for bestands- og samfunnsanalyse.
- Kartlegge **tilnæringsmodeller** benyttet i Norge i arbeidet med bedriftsarkiv: regionale - sentrale løsninger, sektortilnærming, eksisterende depoter eller ny institusjon; og erfaringer fra et utvalg andre land.
- Se på ulike **løsninger for økonomiske ressurser** til arbeidet med bedriftsarkiv og komme med forslag og strategier og behov framover.
- Fremme **forslag til ulike løsningsmodeller** for bevaringsløsninger og oppbevaringsinstitusjoner.
- Forsøke å få etablert **samarbeid** med NHO og evt. andre aktører innen næringslivet som bransjeorganisasjoner, og til forskningsmiljøer.

Økt tilfang, men...

- St.meld. 7 (2012 – 2013) Arkiv: påpeker at *privat sektor* er klart underrepresentert i forhold til de to andre:

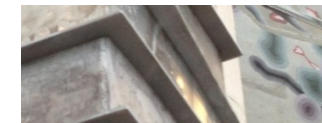
Ein samla samfunnsdokumentasjon set som vilkår at arkiva både frå statleg, kommunal og privat sektor blir bevarte og tilgjengeleggjorde. Dagens situasjon er at privat sektor er klart underrepresentert i høve til dei to andre. Rett nok har arbeidet med privatarkiv vorte mykje betre dei siste åra, og den totale mengda privatarkiv som er sikra og gjord tilgjengeleg, har auka sterkt. Likevel er det bevart langt færre privatarkiv enn offentlege arkiv, og det som er bevart, er samla sett mindre tilgjengeleg på grunn av manglande ordning og katalogisering.

... mye gjenstår...

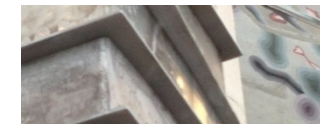
- Tross klare svakheter har arbeidet med privatarkiv blitt styrket de seinere åra. Tilfanget av bevarte privatarkiv har økt, men fremdeles står svært mye igjen før vi er på et nivå der samfunnet er sikra et allsidig og relevant utvalg privatarkiv som gir oss en helhetlig samfunnsdokumentasjon.

• Type institusjon	Hm. tot. (off.&priv.)	Herav hm. pr.ark	Andel pr.ark.
• Sum Arkivverket	261791	29050	12 %
• Andre arkivinst. (m/Nasj.bibl)	179487	42195	23,5 %
• Sum arkivinstitusjoner	441278	71245	16 %
• Muser o.a. inst.er	37570	27445	73 %
• Totalt bev. arkivmateriale	478848	98690	20,6 %

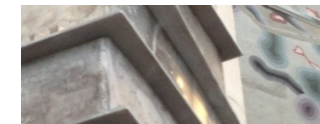
Rapport, Kulturrådet 1. juli 2013 - skjevheter

- *Det er fortsatt for store skjevheter i det materialet som er bevart, både **geografisk** og med hensyn til **typer av privatarkiver**.*
- *Til tross for økt innsats med bedriftsarkiv, er det fortsatt **for liten bredde** i det som er bevart av **arkiv etter viktige «nøkkelbedrifter»**. Disse arkivene er en hovedkilde til forståelse av det moderne industrisamfunnets miljøer og kultur, både på nasjonalt plan, regionalt og lokalt; og bedriftsarkivene må fortsatt prioriteres*
- ***Deler av det frivillige organisasjonslivet** er svakt dekket; blant annet er det bevart relativt lite av primærkildene til **lokale idrettsorganisasjoners** virksomhet og historie*

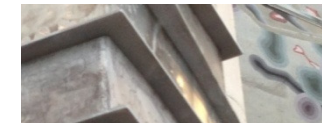
Frts. skjevheter

- *“Nye” næringer, slik som service-, informasjons-, markedsførings- og kunnskapsbedrifter, og nyere tids nettverkspreget organisasjonsliv, er svakt dekket*
- *Den bevarte mengden digitalt skapte privatarkiv, elektroniske dokumenter og datasett, er helt ubetydelig*
- *Privatarkiv med rettighetsdokumentasjon er i liten grad sikret, særlig gjelder dette arkiv etter private institusjoner som har hatt oppdrag for det offentlige; barnehjem og andre. Det ble sikret lite av dette mens det ennå var tid; nå er mye tapt/kassert.*

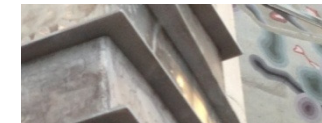
Retningslinjer arbeid m/privatarkiv og koordinering

- Retningslinjer fastsatt av Riksarkivaren med hjemmel i lov av 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv § 14, med virkning fra 10. april 2002.
- I tråd med retningslinjene har flere bevaringsinstitusjoner formulert en **bevaringspolitikk**, utarbeidet bevaringsplaner og inngått **samarbeidsavtaler** med andre aktører.
- For å få bedre samordning og løfte fagnivået etablerte Riksarkivaren og ABM-utvikling i 2003 et **landsdekkende nettverk** av koordineringsinstanser for privatarkivarbeidet. Riksarkivet er nasjonal koordinator.
- **Regional nettverksorganisering** har medført økt fokus og bedre samhandling. *Varies* hvor langt de forskjellige fylkene er kommet i planmessig arbeid.
- Planmessig er det først og fremst avklart bevaringspolitikken i enkeltinstitusjoner og ansvarsdelingen mellom disse.

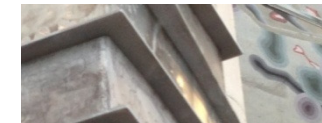
Milepæler

- **Bevaringsplaner fylkesvis**
- Alle depotinstitusjoner bruker **Asta** og publiserer på **Arkivportalen**
- Arbeide for **økte** ressurser (**spleiselag** statlig, kommunal, privat sektor?).
 - støtte til en regional organisering av arbeidet (fylkeskoordinerende ledd), avklare oppgaver.
- **Depottilbud for bedriftsarkiv** av en viss størrelse. Privat (med)finansiering...

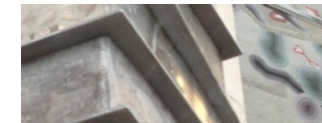
Milepæler

- Utvikle strategi for bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling av **elektroniske privatarkiv**
 - **Metode for høsting**, langtidslagring og tilgjengeliggjøring av digitalt skapte privatarkiv (bare høsting er særegent)
 - Standard metode for **elektronisk avlevering på nett** fra private arkivskapere (eks. Danmark, Sverige)
 - Evt. **tilbud om sikker lagring** for små organisasjoner og lignende?
- Samarbeidsløsninger om digitale depot, digitalisering, digital tilgjengeliggjøring og formidling. (Felles)

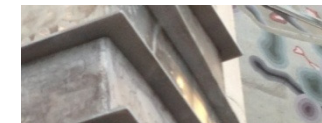
Milepæler

- **Bevaringsarbeidet må i våre dager starte tidlig** (under arkivdanningsfasen) - dersom vi skal være i stand til å ta vare på privatarkivene for framtida. Det gir oss en ekstra utfordring i forhold til planlegging, avtaler og verktøy. Vi trenger:
 - **Veiledninger** til depotarkivarer som skal ta imot
 - **Veiledninger** til organisasjoner og bedrifter som skal sikre videre liv for sitt arkiv
 - Veiledning, støtte til minoriteter, utsatte grupper for å etablere egne arkiv - **Community Archiving / Participatory Archiving**.
- Felles fagseminarer på området i regi av Kulturrådet, Riksarkivet og LLP.

Milepæler

- Revisjon av arkivloven og forskrifter mm
 - styrking av ”særskilt verneverdig“
 - krav om å følge regler for offentlig arkiv:
 - 1) ved skifte av status fra offentlig til privat eller
 - 2) når oppgaver utføres på vegne av det offentlige eller
 - 3) privat selskap er eid av det offentlige
 - Konkurslovgivning – meldeplikt for bobestyrere, profesjonell vurdering og evt. tilbud om depotplass

Til slutt

- Første punkt i oppdraget fra arkivmeldinga om å konkretisere nivået vil ta form av en grundig **utredning** i nært samarbeid med andre aktører på feltet i SAMDOK-arbeidet. På bakgrunn av dette vil Riksarkivaren utvikle en ny **strategi** for privatarkivfeltet.
- Et planmessig bevaringsplanarbeid **krever** også **forsknings- og utredningsarbeid**
- Dersom arbeidet nå blir bedre samordnet og systematisert og får tilført **flere ressurser samlet sett** fra stat, fylker, kommuner og næringsliv, er det grunnlag for en positiv utvikling.
- **Omstille oss** – tenke **helhetlig samfunnsdokumentasjon**, ikke forvaltningstilknytning.